

Commentaar bij Implementatiewetsvoorstel Richtlijn online omroepdiensten.

Vooropgesteld wordt dat de gedachte om distributie richting andere lidstaten te vergemakkelijken, wordt toegejuicht. Introductie van het oorsprongslidbeginsel draagt hier zeker aan bij, zoals ook verplicht collectief rechtenbeheer een bijdrage kan leveren aan vereenvoudiging van toegang tot markten van andere lidstaten door uniformering van vereffeningregels en –procedures.

Het principe van behoorlijke vergoeding van rechtenhouders in geval van directe injectie kan ook enkel toegejuicht worden, mits zorgvuldig uitgewerkt.

Tot zover de waarderende woorden. Maar laten we nu oog hebben voor waar de situatie in plaats van te verbeteren juist verslechtert, wanneer althans implementatie van de Richtlijn niet zorgvuldig voorbereid plaatsvindt.

Verplicht collectief rechtenbeheer is bepaald geen nieuw verschijnsel. Ook niet nieuw is dat rechthebbenden soms knarsetandend toezien hoe een wel erg groot deel van hetgeen hen toekomt, dient ter delging van de apparaatskosten van de collectieve rechtenbeheersorganisatie. Bovendien is ook niet nieuw dat het niet voor iedere collectieve rechtenbeheersorganisatie vanzelfsprekend is de vergoedingen aan rechthebbenden binnen redelijke termijn te voldoen. Termijnen van twee jaar en langer zijn 'normaal'.

Wij menen dat een zorgvuldig wetgevingsproces ter zake bij de wetgever het besef veronderstelt, zelfs vereist, dat deze zich bewust is van het feit dat het doorgaans niet de kleinste partijen zijn die als eerste en het meeste gebruik maken van door verruiming ontstane nieuwe mogelijkheden. Dat daardoor kleinere partijen – en creativiteit in de media- & cultuursector is vaak gebonden aan een individuele maker of persoon - meer in de verdrukking komen, kan nooit zijn hetgeen de wetgever beoogt, maar is zo wel vaak het geval.

Wij pleiten ervoor dit implementatiewetsvoorstel meteen te benutten voor evaluatie van de nu gangbare praktijken binnen de sector, identificatie van mogelijke kwetsbare partijen en processen die vermoedelijk nóg meer in de knel komen bij de beoogde stroomlijning en het gelijktijdig realiseren van een aantal oplossingen voor deze problemen. Een voorzet daarvoor treft u hierna aan.

Oplossing 1:

Het opdragen van toezicht op collectieve rechtenbeheersorganisaties aan hetzij een bestaande toezichthouder, hetzij een daartoe op te richten orgaan, zou vanzelfsprekend

moeten voortvloeien uit het verplichte karakter van het collectief rechtenbeheer. Ook dienen best practices uitgangspunt te zijn voor eisen waaraan collectieve beheersorganisaties dienen te voldoen. Voor deze best practices kan overigens ook goed gekeken worden naar andere lidstaten, waar het een illusie is dat Nederland op dit vlak communautair vaandeldrager zou zijn.

Oplossing 2:

Verplicht collectief rechtenbeheer zou via een aanbesteding kunnen plaatsvinden op basis van zowel kosten als methodieken, waarbij gunning plaatsvindt in de vorm van een licentie voor een beperkt aantal jaren, 5 bijvoorbeeld. De toezichthouder is bij herhaald wangedrag bevoegd een partij in uiterste situatie uit te sluiten van een volgende aanbesteding.

Oplossing 3:

Waar het gaat om een billijke vergoeding voor alle rechtenhouders, zou goed gekeken moeten worden naar de huidige praktijk. De huidige mediawetgeving werkt ernstig bemoeilijkend en vertragend waar het aankomt op het tot stand brengen van wezenlijk vernieuwende initiatieven, terwijl de bestaande publieke omroepinstellingen geen enkele prikkel ondervinden om te experimenteren. De beperkingen van de huidige wet- & regelgeving maken samenwerking tussen publieke en private instellingen bepaald niet aantrekkelijk, juist complex, en in tegendeel worden experimenten en initiatieven op dit vlak juist afgestraft. De middels het implementatiewetsvoorstel beoogde stroomlijning van distributie richting andere lidstaten zou enkel moeten plaatsvinden wanneer de huidige wet- & regelgeving ook 'gestroomlijnd' wordt en in overeenstemming wordt gebracht met hetgeen huidige technologische en marktontwikkelingen vragen, en dit bevindt zich zeker ook in de sfeer van verruimde mogelijkheden voor publiek-private samenwerkingen.

Oplossing 4:

De huidige praktijk is dat zowel in het gunningsproces door publieke omroepinstellingen – in de praktijk belangrijkste financiers - als in het beloningstraject, de feitelijke maker – veelal regisseur - achtergesteld wordt bij de organisator – de producent en de omroep/financier zelf.

Tallose voorbeelden laten zien hoe makers die uitstekend in staat zijn zelfstandig producties te financieren, organiseren en anderszins tot stand te brengen, door derden – veelal publieke omroepinstellingen - gedwongen worden samen te werken met een producent, die dan in de praktijk vaak een betrekkelijk ondergeschikte rol speelt, maar wel een onevenredig deel der rechten en vergoedingen verwerft. Talloos zijn overigens ook de voorbeelden van creatieve makers die uit cultuuropvatting graag distributie van

het eigen product richting buitenland zouden willen zien plaatshebben, maar daarvoor geen ruimte krijgen van de producent. De producent wiens taak het is, verzuimt het vaak omdat het tijd en geld kost, ook als hij dat laatste reeds ontving. Die producent verkreeg dan zijn deel van de opbrengst vaak uit publieke middelen en ziet geen wezenlijke commerciële meerwaarde in internationale distributie. Als dat al waar zou zijn, kan er wel degelijke een grote *culturele* meerwaarde zijn.

Uitsluitend sprekend vanuit het eigen ervaringsdomein – documentaireproductie - pleiten wij voor een andere benadering van de rolverdeling maker/regisseur versus producent/omroep/subsidieverstrekker, wier machtspositie vaak te groot is, en zeker voor een wezenlijk herwaardering –opwaardering - van de rechtenvergoeding die de maker toekomt. De laatste zou moeten meedelen in alle exploitatieopbrengsten. Dit geldt eens te meer voor het sociale media-domein: zowel omroepen als producenten denken veelal nog vanuit de hierboven beschreven 'klassieke' distributiekanaalen; het zijn daarentegen veelal de makers zelf die via sociale media het publiek weten te engageren. Eens te meer moet er daarom voor wat betreft dit sociale media-domein voor worden gezorgd dat de rechten van makers worden geborgd. Dat vergt dus ook 'nieuw denken' van de omroepen en de producenten, waartoe dit wetsvoorstel de gelegenheid bij uitstek is om dit te borgen.

Oplissing 5:

De huidige praktijk is vaak dat de aan maker toekomende rechtenvergoedingen worden uitgekeerd aan de producent en de omroeporganisatie. Maker is voor ontvangst van hetgeen hem toekomt dan afhankelijk van de producent. Wat dat voor de maker betekent ingeval van malafide, illiquide of gefailleerde producenten, is duidelijk. Een in zwang geraakt voorbeeld van een type producentenvergoeding die de aanspraak van de maker op de billijke vergoeding (op wankel grondslagen) reduceert is de vergoedingsoort genaamd 'producent in persoon' of 'pip'. Deze vergoeding wordt door de rechtenorganisatie aan de producent in persoon uitgekeerd, zodat daarmee het saldo wordt verlaagd op basis waarvan de 'billijke vergoeding' aan de maker wordt berekend. De koek voor de maker wordt op deze wijze wel heel klein, hetgeen contrair is aan de doelstellingen van de Auteurswet (te weten het door het toekennen van exploitatierechten inspireren van makers tot hun creatieve prestatie). Een evaluatie van de gevolgen van het zelfstandig exploitatierecht van de producenten zou op basis hiervan op zijn plaats zijn. Vanuit het perspectief van de maker/regisseur zou een eigen zelfstandig recht de voorkeur verdienen, separaat geadministreerd en vereffend door de collectieve beheersorganisatie.

Slotsom

Aangezien met dit wetsvoorstel beoogd wordt de zelfstandige exploitatierechten van producenten uit te breiden, is er alle aanleiding dat zelfstandig exploitatierecht als zodanig als wettelijk uitgangspunt te evalueren. Zoals uit het bovenstaande al kan worden afgeleid, doet dat zelfstandig exploitatierecht voor de producent in ieder geval

in de dagelijkse praktijk geen recht aan het uitgangspunt van de Auteurswet. Zeker nu sociale media veel meer in het zelfstandig domein van makers valt, is er niet alleen aanleiding dat uitgangspunt (in ieder geval voor wat betreft de met dit wetsvoorstel beoogde uitbreidingen) ter discussie te stellen, maar zelfs om het terug te draaien. Gegeven de machtsverhoudingen tussen makers, producenten en omroepen kan altijd met de maker worden onderhandeld om meer af te staan dan het wettelijk uitgangspunt. Dat wordt vanuit het perspectief van de maker/regisseur vanzelfsprekend niet toegejuicht, maar het is nu eenmaal zoals de (machts)verhoudingen in het medialandschap liggen. Als steuntje in de rug vanuit de wetgever is het heroverwegen van het zelfstandig exploitatieright van producenten de moeite waard om daadwerkelijk recht te doen aan het belang van de échte makers/regisseurs, iets wat de wetgever toch ter harte zou moeten gaan.

Daarnaast zou het vanuit het perspectief van de maker/regisseur toe te juichen zijn indien – vanzelfsprekend in samenspraak met het Commissariaat van de Media – de experimenteerruimte verruimd wordt voor private/publieke samenwerkingsvormen. Dat geldt zeker in het kader van dit wetsvoorstel waarin sociale media betrokken worden; een landschap dat binnen het publieke domein nog vrijwel onontgonnen is. Daarbij is vanzelfsprekend uitgangspunt dat publieke middelen niet worden ingezet voor commercieel gewin. Waar evenwel de inbreng van de publieke omroep in multi-media-projecten vooralsnog beperkt is (juist vanwege de huidige stringente regelgeving op dit gebied), zal een heroverweging van de geschiktheid van de huidige modaliteiten noodzakelijk zijn om die inbreng van de publieke omroep toekomstbestendig te maken. Het alternatief is dat commerciële omroepen de samenwerkingspartners van de toekomst worden voor culturele multi-mediaprojecten.

Indien gewenst, lichten wij een en ander graag mondeling toe.

Baarn, 22 oktober 2019

Doclines BV

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Monique Nolte".

Monique Nolte

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Eric Bremer".

Eric Bremer